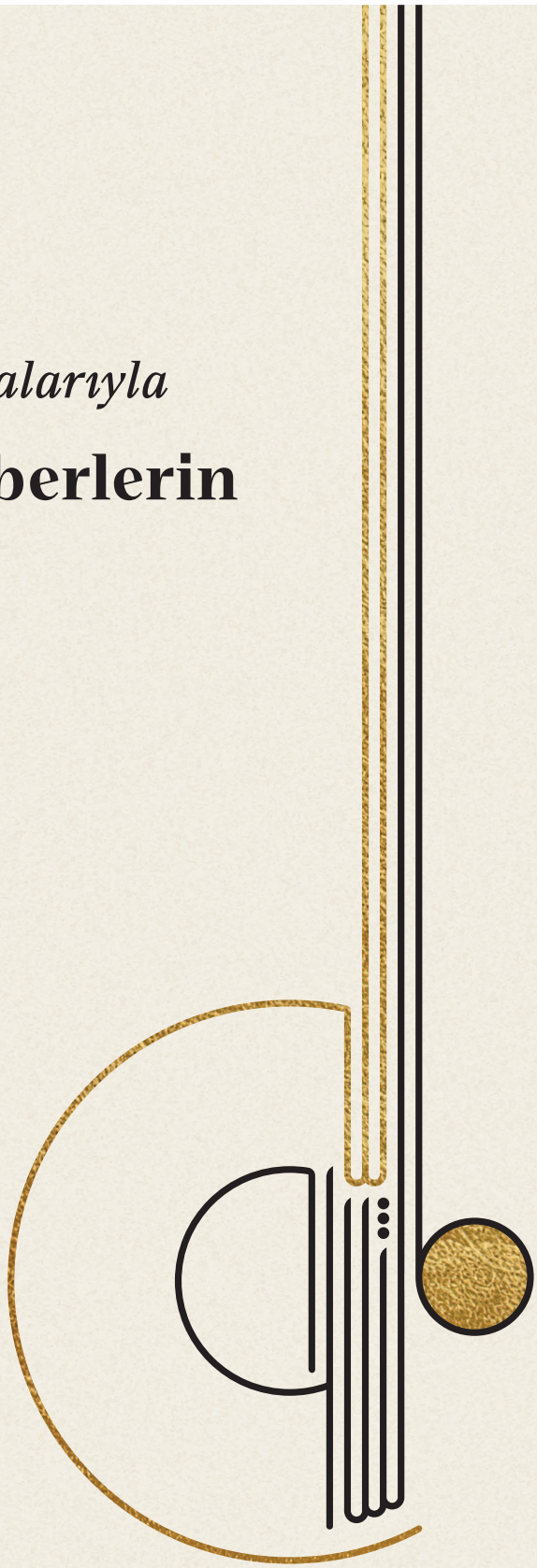
Veli Kurt

Kur'an Kıssalarıyla

Peygamberlerin Hayatı

VELİ KURT 1967 Konya Ilgın doğumlu. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu. Eğitimci. *Kur'an Kıssalarıyla Hz.Muhammed'in Hayatı* adlı bir kitabı daha var.

Pınar Yayınları
Bereketzade Mah. Okçu Musa Cad. No: 11/3
Beyoğlu-İstanbul
Tel: 0212 293 90 41
www.pinaryayinlari.com bilgi@pinaryayinlari.com
Yayınevi Sertifika No: 45508

Kur'an Kıssalarıyla Peygamberlerin Hayatı
Veli Kurt

copyright 2026 © pınar yayınları

Pınar Yayınları ♦ 642
Kaynak Eserler ♦ 6
ISBN 978-625-8675-65-8

Birinci Baskı Haziran 2026

EDİTÖR Ahmet Yasin
KAPAK Ömer Faruk Yıldız
SAYFA DÜZENİ kitapmizanpaj.com

BASKI MCZ Ajans
bilgi@mczajans.com
Sümer mahallesi. 24/6 sokak. No: 4
Murat Erdemirler Sitesi-Zemin Kat
Zeytinburnu/ İstanbul
Sertifika No: 48855

VELİ KURT

KUR'AN KISSALARIYLA PEYGAMBERLERİN HAYATI

İçindekiler

BAŞLARKEN.....7
HZ. ÂDEM 13
HZ. İDRİS 29
HZ. NUH 33
HZ. HÛD 45
HZ. SALİH 53
HZ. İBRAHİM 63
HZ. LÛT 79
HZ. İSMAİL 87
HZ. İSHAK 93
HZ. YAKUP 97
HZ. YUSUF 105
HZ. EYYÛB 117
HZ. ŞUAYB 129
HZ. MUSA 143
HZ. HARUN 169
HZ. DAVUT 177
HZ. SÜLEYMAN 187
HZ. İLYAS 199
HZ. ELYESA 205
HZ. ZÜLKİFL 207
HZ. YUNUS 209
HZ. ZEKERİYYA 219
HZ. YAHYA 227
HZ. İSA 235
KUR'AN'DA ADI GEÇEN ÜÇ ŞAHSİYET 251
HZ. LOKMAN 251
HZ. ÜZEYİR 263
HZ. ZÜLKARNEYN 269

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA 277
DİZİN 279

BAŞLARKEN

Kur'an kıssalarıyla peygamberlerin hayatını yazma fikri, *Kur'an Kıssalarıyla Hz. Muhammed'in Hayatı* isimli kitabı hazırlarken ortaya çıktı. O çalışmada, Kur'an kıssalarının siyerle bağlantısındaki kopukluğa dikkat çekmiş ve bu kopukluğun sebebinin alanla ilgili incelemelerin azlığı değil, bakış açısıyla alakalı olduğu vurgulanmıştı.

Bu eserde Kur'an kıssalarının sunduğu perspektiften hareketle peygamberleri anlamaya, çağa yansımaları bulunmaya çalışıldı. Bu süreçte peygamberler tarihi anlatılarındaki anakronik problemlerden ve masalımsı yaklaşımlardan uzak duruldu ve Kur'an anlatımının temel amacı "ibret" perspektifine dikkat edildi.

İnsanlık tarihi ilk insan Hz. Âdem'in yeryüzüne indirilişiyle başlar. Onun zamanda bir peygamber olması, Yaradan'ın insanla kurduğu iletişimin göstergesidir. Bu iletişimle insanoğluna varlık sebebinin yanı sıra varlıkla nasıl ilişki kurması gerektiğinin yolları da öğretilir. "Yeryüzünde dolaşıp kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğuna bakmadılar mı?" (Fatır, 44) Kur'an'ın anlattığı peygamber kıssaları, geçmişi tekrar değil, geçmiş üzerinden geleceğe ışık tutmaktır. Anlatılan kıssalar geçmişin hikâyeleri olsa da; duygu, düşünce ve arzularıyla değişmeyen insanoğlunun tekrarlanan hikâyeleridir. Dolayısıyla; Âd, Semud, Lût, Medyen kavimlerinin başına gelenler dün olduğu gibi bugün de yarın da tekrar edecektir. Bu yüzden; "kıssaların niçin anlatıldığı, Hz. Peygamber'in ve sahabesinin ne anladığı ve bugün bize hangi mesajı verdiği" önemlidir. Eserimizin temel eksenini de bu hassasiyet belirlemiştir.

"Kıssaları nasıl okumalıyız ve anlamalıyız?" sorusunun cevabına yoğunlaşabilmek için önce "kıssa" terimini anlamak gerek. Kıssa; anlatmak, haber vermek, bildirmek, rivayet etmek, sözü nakletmek, hikâye etmek, izlemek, iz takip etmek gibi anlamlara gelir. Sözlükte ise, "bir kimsenin izini sürmek, ardınca gitmek; bir kimseye bir haber veya sözü bildirmek"

anlamlarında kullanılır. Etimolojisinden de anlaşılacağı üzere kıssa, sıkça karıştırıldığı hikâye ve meselden farklı bir türdür. Hikâye, gerçek-hayalî, önemli-önemsiz konuları yer ve zaman unsurları ile ilişkilendirerek anlatılan tarzı; mesel ise öğüt amaçlı anlatılan hayalî (*kurmaca*) ürünleri ifade eder. Oysa Kur'an kıssaları, gerçek kişilere dayanan ve tarihte yaşanmış olayları konu alan anlatılardır. Bu yönüyle Kur'an, kıssaları anlatırken üslup olarak hikâye ve mesel tarzlarını kullansa da aralarında ciddi fark vardır. Bu göz ardı edildiğinde pek çok yanlış anlayış İslam kültürüne dâhil olacaktır.

Kısacası Kur'an kıssalarının amacı; teşvik etmek, uyarmak, yol göstermektir ve bu yüzden kıssalar zaman ve mekân üstüdür. "Hiç şüphesiz peygamberlerin kıssalarında, akıl sahipleri için bir ibret vardır. Bu Kur'an, uydurulacak bir söz değildir. Kendinden öncekini doğrulamaktadır. Her şeyi ayrıntılı bir biçimde açıklamaktadır. İman eden topluluğa şüphesiz bir hidayet ve rahmettir." (Yusuf, 111)

Peygamberler bireysel ve toplumsal problemlere, ahlaki sapmalara karşı verdikleri mücadelelerle örnek gösterilen insanlardır. Bu uğurda zulümlere, işkencelere, eziyet ve hakaretlere maruz kalmışlar ama yollarından sapmamışlardır. Dolayısıyla bu örneklikleri gölgede bırakacak her türlü ayrıntı ve ilave, verilen mücadeleye saygısızlık hatta ihanettir. Kur'an, peygamberlerin yurtlarından sürülüşlerini, yalnız bırakılışlarını, uğradıkları vefasızlıkları, maruz kaldıkları işkenceleri ve hatta şehid edilişlerini "geçmişin masalları" şeklinde anlatmamıştır. Onlar hayatın içinden seçilmiş insanlardır; ortaya koydukları mücadeleleriyle hayata yön vermişler ve kıyamete kadar da vermeye devam edeceklerdir. Hz. İbrahim'in Nemrut karşısındaki yürekli duruşu; Hz. Musa'nın yakalama emrine rağmen Firavun'un karşısına korkusuzca çıkışı; Hz. Yunus'un kavminin duyarsızlığına isyan ederek onları -Rabbinin izni olmadan- terk edişi ve sonrasında hatasını anlayarak kavmine dönüşü; Hz. Lût'un sapkınlıkta sınır tanımayan kavmine karşı onurlu direnişi; kardeşleri tarafından kuyuya atılan Hz. Yusuf'un saraya, saraydan zindana ve sonrasında devletin zirvesine giden sabır yüklü mücadelesi; bir ömrü evlat hasreti ile geçiren Hz. Yakup'un sarsılmaz imanı; imtihanların belki de en büyüğü olan şan, şöhret ve gücün zirvesinde olup da bunların ayartıcı cazibesine kapılmayan Hz. Davut ve oğlu Süleyman'ın dik duruşu… Evet, saydığımız ve sayamadığımız daha birçok örnekle peygamberler hayatın içinden gelmiş ve hayata dair uygulamalarıyla tüm insanlığa evrensel öğütler ve mesajlar bırakmışlardır.

T. S. Eliot, "Öyle bir göz gereklidir ki geçmişi, günümüzle aradaki tüm karakteristik farklılıklarıyla birlikte geçmiş olarak görebilsin ama aynı zamanda öyle canlı görebilsin ki o geçmiş bize bugünmüş gibi güncel görünsün." der. Bu, Kur'an kıssalarına yaklaşımımızda bize de ışık tutan çarpıcı bir tespittir. Zira bugün Kur'an kıssalarına "eskilerin masalı" diyen cahiliyyenin bakış açısı ile onları bir masal gibi dinleyenlerin bakışı arasında ciddi bir farklılık bulunmamaktadır. Bunun temel sebebi, kıssaları hayata yön ve şekil veren ilahi mesajlar olarak okumak yerine kültürel anlatılar biçiminde okumaktır. "Bahçe sahipleri kıssasının, çağımız insanına mülkle kurduğu ilişkide nasıl bir perspektif sunduğunu, Salih'in devesinden kapitalist toplumların ne anlaması gerektiğini, tabiatı sorgulayarak aklını ve kalbini tatmin düzeyine çıkaran genç İbrahim'in çağın gerisine düşmüş Müslümanlara hangi mesajı verdiğini, Hz. Musa'ya "Sen ve Rabbin savaşın biz savaşamayız." diyen İsrailoğulları ile günümüzde zulüm altında inleyenlere yardım yerine dua etmekle yetinen Müslümanlar arasında bir fark olup olmadığını Kur'an kıssalarından anlayamıyorsak, Kur'an'la kurduğumuz ilişkide ciddi bir sorun var demektir. Bu sorun, Kur'an kıssalarının "masal"a, anlatılan peygamberlerin de "masal kahramanlarına" dönüştürülmesinden kaynaklanmaktadır.

İbn Haldun, nakle dayalı tefsir kitaplarında rivayetlerin sağlam-zayıf, makbul-merdut kategorileri açısından tenkit edilmeksizin derlenmesini eleştirir ve bunu da Arap toplumunun vahiy kültürüne ve bilgisine sahip olmayışına bağlar. Ona göre, "Bu toplumun baskın karakteri göçebelik ve ümmîliktir. Araplar, beşerî merakı celbeden -kâinatın varoluş sebepleri, yaratılışın başlangıcı ve varlık âleminin sırları gibi- konularda bilgi sahibi olmak istediklerinde, kendilerinden önce vahiy kültürüne sahip Yahudiler ve Hristiyanlara başvurmuşlar ve onların bilgilerinden istifade etmişlerdir. Tevrat ehlinin önde gelen âlimlerinden Ka'b el-Ahbâr, Vehb b. Münebbih ve Abdullah b. Selâm gibi isimlerin Müslüman oluşuyla bu tür bilgi aktarımları hız kazınmıştır."

İbn Haldun'un işaret ettiği probleme; cahiliyye Araplarının sözlü edebiyatlarında çokça kullanılan masal kahramanları, Yunan, Sümer, Hint vb. mitolojilerde geçen yarı tanrı-yarı insan figürleri ve Eski Ahit'in tahrif edilmiş peygamber hikâyeleri büyük katkılar sağlamıştır. Bu bilgilere maruz kalan okuyucu ne yapmalıdır? Son söylenmesi gerekeni şimdiden söylemek gerekirse; Kur'an kıssalarını doğru anlamanın yolu, öncelikle Kur'an'ı doğru anlamaktan geçmektedir. Kur'an'ın amacı ve üslubu öğrenildiğinde kıssalar dâhil bütün taşlar yerine oturacaktır.

Şüphesiz tarih boyunca kıssalar üzerine birçok çalışma yapılmış ve yapılmaya da devam edilmektedir. Kitabımızda bu kıymetli eserlerden faydalandık ama verilmek istenen mesajı gölgeleyen İsrailiyyat ve mitolojik bilgilerin zihinlerde oluşturduğu kirlilikleri de dile getirdik. Kur'an'ın vermediği ayrıntıları, sanki "Boşlukları siz doldurun." şeklinde anlayarak başta İsrailiyyat olmak üzere ulaşılabilen her tür bilgiyi kıssaya monte eden yaklaşım, okuyucunun ilgisini çekse de onu asıl mesajdan uzaklaştırdığına inanıyoruz. Bu tür yanlış bilgiler, kıssaları "fantastik hikâyelere" dönüştürerek onların hayatla bağını kopardığı gibi birçok kelamî problemi de dine sokmuştur. Kur'an'ın birkaç ayetle anlattığı peygamberlerden bir külliyat oluşturan zihniyetin, örnek hayatlarıyla model olan peygamberleri mitoloji kahramanlarına dönüştürdüğü acı bir gerçektir. Hz. İdris, Hz. İlyas ve Hızır hikâyelerine bakılırsa ne demek istediğimiz daha iyi anlaşılacaktır.

Yapılan yanlışlara verilen karşılıklar bazen tepkiselliğe dönüşerek kişiyi öbür uca iter. Tıpkı çıkış noktası "kıssaları geleneksel anlayışın tahribatından kurtarmak" olan ama geldiği noktada kıssaları bir başka örüntüye hapseden anlayışlar gibi. "Kur'an'ı mitlerden arındırmak" gibi kulağa hoş gelen bir söylemle ortaya çıkan ve Kur'an'ın anlaşılması için geleneksel yaklaşımın fuzuli yüklemelerini temizlemeye çalışan bu anlayış, Batı'daki gibi düşünsel sıçrayışlar gerçekleştirecekti ama Batı pozitivizminin ürettiği; deizm, sekülarizm, agnostisizm gibi akımların kucağına düştü. Batı, reform ve rönesans ile kiliseyi yol açan değil, yapılanlara onay vererek meşruiyet kazandıran bir yapıya dönüştürmüş ve bugünkü Hristiyanlığı oluşturmuştu. Aklı vahye uyarlamak yerine vahyi akla uyarlayan bu anlayış; bireyi kutsayarak yegâne tarih yapıcı olarak insanı Tanrı'nın karşısına çıkardı. Orta Çağ kilisesinin insan aklı ve iradesini baskılayan tutumunun bu süreci tetiklemesi normaldi ama bunu İslam'a uygulamaya çalışmak art niyetli değilse, İslam'ı tanımamak anlamına gelir. Geleneğin ürettiği problemleri Batı'nın ürettiği zihinle çözmek, geleneği yok eder ve bu "köksüzlük" birçok "uydurulmuşluğa" kapı aralar. Her şeyi aklın sınırları içinde anlama, anlayamadığını; "mecaz" diyerek Allah'ı insanın sınırlarına mahkûm etme ya da "bence böyle" ukalalığıyla düşüncesini Kur'an'a söyletme cüretkârlığına sıklıkla şahit olmaktayız. Bu anlayışın hurafe ve bidatlere karşı gösterdiği cesareti, çağdaş dünyanın ürettiği modern hurafelere karşı gösterememesi ise kocaman bir soru işaretidir.

Kur'an'ın tekrarlı üslubu kıssalar için de geçerlidir. Tekrar gibi gözüken bu özellik, Kur'an'ın canlı anlatım tekniğinden kaynaklanmaktadır ve her tekrar, içinde barındırdığı ayrıntıyla başka bir probleme ışık tut-

maktadır. Bu tekrarlar tabiatıyla bizim çalışmamıza da yansıdı. Bazı peygamberlerin (Hz. Yusuf-Hz. Yakup, Hz. İbrahim-Hz. Harun gibi) birliktelikleri, bizim her bir peygamberi bağımsız işleme metodumuzu doğal olarak bazı tekrarlara mecbur etti. Bu sebeple her bir peygamber müstakil düşünülmeli ve bu tekrarlar kendi bağlamında değerlendirilmelidir.

Çalışmamızda İsrailiyyat türü bilgilerle peygamber kıssalarını masala dönüştürmekten, bâtını ve marjinal yorumlarla kıssaları bağlamından koparmaktan sakındığımız gibi metnin anlamını dahi bozan zoraki tevillerden de uzak durduk. Geleneksel anlayışın problemini dile getirdik ama tepkiselliğe düşüp, zorlama teviller de yapmadık. İsrailiyyatı eleştirdik ama kıssaların anlatılış gayesini bozmadan Tevrat ve İncil'den de aktarımlar yaptık. Kelamî tartışmalara girmediğimiz gibi buna zemin hazırlayacak konulardan uzak durduk. Maksadımız her zaman, peygamber kıssalarının dün olduğu gibi bugün ve yarın için insanlığa ne dediğini anlayabilmeye matuftu. Bunun için bir ayağımızı kıssanın indiği döneme diğer ayağımızı yaşadığımız çağa basarak kıssalardan meselelerimize çözümler bulmaya çalıştık. Bunu ne kadar gerçekleştirebildiysek kendimizi amaca o kadar yaklaşmış kabul edeceğiz. Karınca misali adımımız küçük olsa da gayemiz ve hedefimiz büyüktür.

Her kitabın görünen tarafında yazarı olsa da arka planında birçok kahramanı vardır. Bu kitabın hazırlanmasında da benim kahramanlarım; Kızım Fatma Süheyla, Oğlum Ali, kıymetli öğrencim Kübra Konaklı, değerli dostlarım Ahmet Koç, Mücahit Gültekin, Asım Ekmekçioğlu ve Ali Ünlü beyler oldu. Her birine teşekkürü borç bilirim. Biz bir adım attık daha nice adımların atılması dileğiyle…

HZ. ÂDEM

Kur'an-ı Kerim insanoğlunun atası Hz. Âdem'i anlatmaya onun yaratılış süreciyle başlar. "Yarattığı her şeyi güzel yaratan, insanı başlangıçta çamurdan yaratan, sonra onun soyunu, bayağı bir suyun özünden yapan, sonra onu şekillendirip ruhundan ona üfleyen Allah'tır. Size kulaklar, gözler, kalpler verilmiştir. Öyleyken, pek az şükrediyorsunuz" (Secde, 7-9). Hammaddesi kokuşmuş balçık ve bir damla su olan insanı şerefli kılan ona Rabbin üflediği ruhtur. Eşrefi mahlûkat mı yoksa esfel-i safilin mi olacağını ise verilen iradeyi nasıl kullanacağı belirleyecektir. Yaptığı tercihler onu meleklerden üstün kılabileceği gibi İblis'e dudak ısırtacak fiiller de yaptıracaktır. Böylesi bir varlığı tanımak için önce atası Hz. Âdem'i tanımak gerekir.

Kur'an'ın anlatım özelliklerinden biri de muhataplarının zihninde kalıcılık sağlayan "görselleştirme" metodudur. Bu tekniği bilhassa *gaybî* (duyu organlarıyla algılanamayan) konuların anlatımında sıklıkla görürüz. Hz. Âdem'in yaratılışı ve İblis'le ilk temasının anlatıldığı bölüm, tarih dışı bir boyutta yaşanmıştır ve bizim bu bölümlerle ilgili yapmamız gereken; anlatılanların "nasıl" tarafına değil, öğütler alacağımız "niçin" tarafına yoğunlaşmaktır. Farklı bir boyutta yaşanan ilk bölümün kahramanlarının ve bu bölümde geçen objelerin ontolojik özelliklerini tartışmak bizi kıssanın anlatılış sebebinden uzaklaştıracaktır. Yani Âdem kıssasının ilk bölümü gaybî bir alandır ve insandan istenilen, anlatılanlarla gerçek hayat arasında bağ kurmasıdır. Bunun dışına çıkmak kıssanın ruhuna ters düşeceği gibi okuyucuyu da gereksiz bilgilerle konudan uzaklaştıracaktır.

Kur'an-ı Kerim'de ismi yirmi beş defa zikredilen Hz. Âdem'in kıssasını üç bölümde inceleyeceğiz. Yaratılış, cennette yaşananlar ve yeryüzüne indirilişle başlayan dünya hayatı. Âdem kıssası, "Hani Rabbin meleklere, 'Ben yeryüzünde bir halife/yönetici tayin edeceğim.' demişti. Melekler

de 'Yeryüzünde bozgunculuk yapacak ve kan dökecek birisini mi halife/yönetici tayin edeceksin? Oysa biz seni durmadan övgü ile tesbih ve takdis ediyoruz.' dediler. Allah, 'Ben sizin bilmediklerinizi bilirim.' dedi" (Bakara, 30). diyaloğu ile başlar. İnsanın yaratılış amacı, o yaratılmadan önce Rabbi tarafından belirlenmiş ve ona uygun bir fıtratla (donanımla) yaratılmıştır. O, yeryüzünün halifesi olmak gibi kutlu ama bir o kadar da sorumluluk isteyen bir görev için var edilmiş ve bunu yapabileceğini daha ilk sınavında ispat etmişti. Hz. Âdem'e bütün isimleri öğreten Allah, meleklere şöyle seslendi: "Allah, Âdem'e bütün isimleri öğretti. Sonra onları meleklere sunarak 'Eğer sözünüzde samimi iseniz şunların isimlerini bana haber verin.' dedi. 'Sen yücelerden yücesin! Senin bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Bilen de hüküm veren de sensin.' dediler. Allah, 'Ey Âdem! Onlara, şunların isimlerini haber ver.' dedi. Âdem de meleklere onların isimlerini haber verince Allah, 'yerin ve göklerin sırlarını, hatta açıkladığınız ve gizlediğinizi sırlarınızı da bilirim dememiş miydim?' dedi" (Bakara, 31-33). Rabbi, Âdem'e varlıkların isimlerini öğreterek onu meleklerden üstün kılmıştı. O, varlığı tanıdığı gibi tanımlayabilecekti ve yenilerini icat ederek onlara isimler koyabilecekti.

Melekler, yaptıkları itiraza aldıkları cevapla tatmin olmuşlar, af dileyerek hatalarından dönmüşlerdi. Şimdi melekleri ikinci bir sınav beklemekteydi. "Meleklere, 'Âdem'e secde edin.' dedik. İblis hariç hepsi secde etti. O ise diretti ve kibirlenerek kâfirlerden oldu" (Bakara, 34). "Sana emrettiğimde, secde etmekten seni alıkoyan nedir?" (Sa'd 75). İblis'in cevabı hazırdı. "Ben, ondan üstünüm. Zira beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın.' dedi" (A'râf, 12). İblis, itaatsizliğinin sebebini yaratılıştaki farklılığa bağlayarak kendisinin daha üstün olduğu sonucuna varmış ve böylece doğuştan gelen özelliklerden (ırk, cinsiyet vs.) üstünlük çıkarmanın temellerini atmıştı. Bizzat kazanmadığı özelliği ayrıcalık ve üstünlük görme sapkınlığı onu isyana sürüklemiş, cennetten kovulmasına sebep olmuştu. Bu isyan İblis'i bir başka günaha daha sürükleyecek ve onu intikam almaya itecekti. "Allah, 'Bulunduğun makamdan hemen defol, orada büyüklük taslamak senin haddine değildir. Çünkü sen aşağılık birisin.' dedi. Bunun üzerine İblis, 'Yeniden diriliş gününe kadar bana süre ver.' dedi. Allah, 'Sen süre verilenlerdensin.' buyurdu" (A'raf,13-15). İblis, Hz. Âdem'e karşı savaşmak için istediği izni almış ama bulunduğu makamdan da olmuştu. "Haydi, şimdi onlardan gücünün yettiğini vesvesenle ayart, onların üzerine süvarilerinle ve piyadelerinle saldır. Onların mallarına ve evlatlarına ortak ol ve onlara çeşitli vaatlerde bulun! Unutmayın ki şeytanın vaatleri aldatmacadan başka bir şey değildir" (İsra, 64).

Birbirleriyle huzur ve sükûn bulabilmeleri için Allah, Hz. Âdem'i yarattığı özden eşi Hz. Havva'yı yarattı. "O, sizi tek bir özden yarattı, onun teskin olup huzur bulması için aynı özden eşini var etti" (A'râf, 189). Hz. Âdem diğer yarısı olan Hz. Havva ile birlikte keşfedecekti artık cenneti. Onlar mutlulardı ama aynı şeyi, yerinden ve makamından olan İblis için söylemek mümkün değildi. O pusuya yatmış, "düşüşün" intikamını almak için fırsat kolluyordu.

İnsan hem meraklı hem de ebediyete tutkun bir varlıktır. Cennetin tüm nimetleri ayaklarının altına serilmişti ama o, yasak olanı merak etmekteydi. Tatminsiz bir ruhu, araştıran bir zihni vardı. Bu özellik onu diğer varlıklardan ayıran, onu insan yapan şeydi. Doğal olarak da imtihanı buradan olacaktı. "Ey Âdem! Sen ve eşin cennete yerleşin, orada dilediğiniz her şeyden serbestçe yiyin ancak şu ağaca yaklaşmayın yoksa zalimlerden olursunuz" (Bakara, 35). Merak ve tutkusuyla yüzleşeceği sınav başına dert açmış gibi görünse de "insan oluşu"nun önü açılacaktı. Bu, kendini ve yeryüzünü tanıması için verilen bir fırsattı.

İnsanın merakını ve "ebediyete" yönelik tutkusunu fark eden İblis için Hz. Âdem'e konulan yasak, aradığı fırsattı. İblis, insanın hem ayrıcalığı hem de zaafı olan duygularını istismar ederek yaklaşacaktı. "Sana sonsuzluk ağacını ve yok olmayacak bir mülkü haber vereyim mi?" (Tâhâ, 120). Oysa insanı en iyi tanıyan Rabbi onu önceden uyarmıştı. "Ey Âdem, bu gerçekten sana ve eşine düşmandır; sakın sizi cennetten sürüp çıkarmasın, sonra mutsuz olursun" (Tâ-hâ, 117). Ama o insandı yani "unutan" bir varlıktı. Meraklıydı, tutkuluydu; kısacası yeryüzüne aitti ve oraya inmek için kendisine uygun olanı yapacak, yasak meyveyi eşi ile birlikte yiyecekti.

İlk Günah

Âdem ile Havva yasak meyveyi yiyerek sadece Rabbin emrini çiğnememiş, masumiyetlerini de yitirmişlerdi. Yasakların cazibesi ve hesapsız bir hayat hayali pahalıya mal olmuştu. Yasak meyvenin yenilmesi sıradan bir itaatsizlik değildi. Öyle olsaydı hatasını fark eden Hz. Âdem tövbe eder, Allah da affeder ve olay kapanırdı. Ama hikâye yeni başlıyordu. Artık insan oluşunu keşfeden bir Âdem vardı ve bu hâliyle meleksi varlıkların mekânı cennette durması imkânsızdı. O yeryüzüne aitti. Ait olduğu mekâna indirilecek, İblis'le savaşını burada sürdürecekti. Cephe genişleyecek, olaya İblis'in ve Âdem'in çocukları da dâhil olacaktı. Âdem'in çocukları kendilerine sunulan yasak meyveleri her tadışlarında, tanrı olma isteğinin renkli çeşnileriyle (güç, iktidar, zenginlik, ölümsüz-

lük) tanışacak ve bu ise onlara "güç" enerjisi yükleyecekti. Sınırlı gücüne rağmen sınırsıza talip olmanın insanı hesap veren değil, hesap soran varlığa dönüştürmesi kaçınılmazdı. Artık hayat, her insanın kendi yasak meyveleriyle yüzleşme süreciydi. Yaptığı her hata onu çıkartıldığı cennetten bir adım daha uzağa düşürecek ama zaaf ve tutkuları ona bunu fark ettirmeyecekti.

Örtünme İhtiyacı

"Bunun üzerine ikisi de o ağaçtan yediler ve ayıp yerleri kendilerine görünüverdi. Üstlerini cennet yapraklarıyla örtmeye çalıştılar. Âdem Rabbin emrinden çıktı ve yolunu şaşırdı" (Tâ-hâ, 121). Onca nimete rağmen izin verilmeyen tek ağacın meyvesini yemek onların gözlerini açmış ve ilk gördükleri şey çıplaklıkları olmuştu. Çıplaklıklarını örtme girişimi fıtratlarındaki "kul oluşun" yani savunmasızlığın ifadesiydi. İnsanoğlu bunu unuttuğunda haddini aşar, masumiyetini ve onurunu yitirirdi. Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın çıplaklıklarını fark ettiklerinde duydukları utanç ve sonrasında sarf ettikleri örtünme çabası belki de insanı insan yapan en önemli duyguydu. Zira insan utanma duygusunu kaybettiğinde her şeyini kaybederdi. Bu çaba aynı zamanda şeytanlaşmadıklarının da göstergesiydi. Hata yapmışlar ama İblis gibi yüzsüzlük yapmayarak af dilemişlerdi. "Hayâyı imanın bir parçası" olarak tarif eden Peygamberimiz şöyle diyecekti: "Utanmadıktan sonra dilediğini yap" (Buhari, Edeb, 78). Çıplaklığı bir kültür hâline getirmeye çalışanların utanma duygusunu unutturmaya çalışmaları boşuna değildi. Yani İblis, Hz. Âdem'den alamadığı intikamı torunlarından almaya devam ediyordu.

Kıssadaki örtünme vurgusu, Kureyş kabilesinin Kâbe'yi çıplak tavaf etmeyi takva diye sunarak hayâsızlığı dinî ritüele dönüştüren zihniyete de bir eleştiriydi. Bu sapkın âdet Allah'ın emri değil, dost edindikleri şeytanın aldatmacasıydı. İblis, insanlığın atası Âdem'i nasıl Allah adına yeminler ederek kandırmışsa, Mekkeli müşrikleri de çıplak tavafı "takva" diyerek kandırmıştı. Yapılan uyarı "Biz atalarımızdan böyle gördük, zaten Allah da bize böyle emretmiştir." diyenlere, insanlığın atası örnek gösterilerek, "Şeytana itaat etmeyin ki atanızın düştüğü hataya düşmeyesiniz." uyarısıydı. Kısacası örtünme sadece "süslenmek veya vücudu hava şartlarından korumak" için değildi, aynı zamanda insanoğluna yaratıcısı tarafından lütfedilen bir ayrıcalıktı. Bunu görmek için insan haricindeki diğer varlıklara bakması yeterliydi. Dolayısıyla örtünmenin fiziksel işlevi kadar ahlaki bir işlevi de vardı ve İblis bunu unutturmak için elinden geleni yapacaktı.

Tövbe

Pişmanlık, işlenen hataların ardından gelen Âdemce tavır… "Ey Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan mutlaka ziyan edenlerden oluruz" (A'râf, 23). İblis'in tuzağına düşmüşler ama İblis gibi günahlarında ısrarcı olmamış, sorumluyu başka yerde aramamışlardı. Rabbleri de onları affetmişti. "Âdem, Rabbinden (birtakım) kelimeler aldı. Bunun üzerine (Allah da) tövbesini kabul etti. Şüphesiz O, tövbeleri kabul edendir, esirgeyendir" (Bakara, 37). Hz. Âdem ve eşine özel değildi bu af. İnsan, ezelî düşmanı İblis tarafından aldatıldığını fark eder ve işlediği hatadan dolayı pişman olup tövbe ederse Allah tövbeleri her zaman kabul ederdi. Hz. Âdem ve eşi affedilmişti ama insan olmayı yani "günah işleyebilme" özgürlüğünü de keşfetmişlerdi. Bundan sonraki tercihleri onları ya "eşref-i mahlûkat", ya da "esfel-i safilin" yapacaktı.

İnsan, özgürlüğe tutkusu ve vicdan sahibi oluşuyla ayrışır diğer varlıklardan. İradesi ve her tercihinde devreye giren vicdanıyla sorumlu bir varlıktır o. Sorumluluklarını hatırlatan vahiy ise, Yaradan tarafından gönderilen "fabrika ayarı" mesajıdır. İnsanın buna ihtiyacı vardır çünkü gideceği yol, İblis tarafından tuzaklanmıştır. "Senin beni saptırmana karşılık, yemin olsun ki ben de senin dosdoğru yolunun üzerinde oturup pusu kuracağım. Sonra onlara, önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından yaklaşacağım. Sen de onların çoğunu şükreder bulamayacaksın" (A'râf, 16-17). İnsan attığı her adımda, Rabbiyle arasına giren İblis'in çeldirici ve saptırıcı ayartılarına karşı uyanık olmak zorundadır. Tabii ki insandan istenen, kusursuzluk değildir. Bu zaten insanın altından kalkamayacağı bir şeydir ve Allah kimseyi altından kalkamayacağı yükle imtihan etmez. Allah; kusursuz insan değil, hata yaptığında kusurunun farkında olan ve bundan rahatsızlık duyan insan istemektedir. "Eğer siz günah işlemeseydiniz, Allah sizi helak eder ve yerinize, günah işleyip, peşinden tövbe eden kullar yaratırdı" (Müslim, Tövbe, 9).

Hayat düz bir çizgi, insan da programlanmış bir robot değildir. İnsanın hırsları, tutkuları, korkuları vardır ve bunlar ara ara insanı kulluk çizgisinden uzaklaştırabilmektedir. İnsanın hayat karşısında kontrolünü kaybettiği dönemlerde yeniden toparlanarak, "Hata yaptım ama farkındayım ve hayatımı yeniden rotasına sokacağım." diyebilme fırsatı ise yapacağı tövbesidir. Pişmanlığı ve hatasından dönme isteği ona yeniden "insan olma" yolunu açacaktır. Zira tövbe, insanın varoluş sebebini yeniden hatırlama anıdır. Bu hatırlatma ona işlediği hatanın aldatıcı cazibesinden kurtulması için yeni bir fırsat ve irade sunacaktır. Sunulan irade, onu hayvani güdülerinin peşine değil, yaratılış amacına uygun olana götürmesi içindir. Âdem kıssasının önemi de burada ortaya çıkar. İnsan-

lığın atası Hz. Âdem bir beşer olarak hata yapmış ama günahında ısrar etmediği gibi suçunu başkasının üzerine de atmamış, af dileyerek "adam olmayı", yeni bir sayfa açmayı tercih etmiştir. O, böylelikle ezelî düşmanı İblis'in karakteristik özelliği hatada ısrar ve suçu başkasında arama kolaycılığına sapmamış, "kişilik ve onur sahibi" bir şahsiyet olduğunu ispat etmiştir.

Günah, insan fıtratına yerleştirilen pak vicdanın üzerine atılan bir lekedir. Tövbe ise bu lekenin ortadan kaldırılması için yapılan çabadır. Pişman olunmayan ve temizlenmeyen günahlar birikerek kalbi karartır ve vicdanın yol gösteren, insanı insan yapan tarafını yok eder. İnsanoğlu tövbenin yürekleri yumuşatan ikliminden uzaklaştıkça günahlarını kanıksamaya, hatalarını savunmaya başlar. Fıtrata yerleştirilen iyilik tohumları tövbe etme fırsatıyla geliştirilmediğinde kontrol, nefsin ayartıcı güdülerinin eline geçer. İşte o zaman; yaptığı kötülüklerden rahatsızlık duymak bir yana; yaptığı zulümlerden zevk almaya, hatta bunu bir hak olarak görmeye başlar. "Sonra kalpleriniz yine katılaştı; kaya gibi, hatta kayadan da katı. Zira öyle kayalar var ki içinden nehirler fışkırır, yine öyle kayalar vardır ki yarılıp bağrından su çıkar. Yine öyleleri vardır ki Allah'a haşyetinden harekete geçerler. Allah yaptıklarınızdan haberdardır" (Bakara, 74). İnsan yaptıklarından pişman olan, gözyaşı döken ve özür dileyebilen tek varlıktır. Günah işlemek zulümdür ama işlenen günahtan sonra tövbe etmemek daha büyük bir zulümdür. İnsan tövbe etmeyi yitirdiğinde sevgiyi, merhameti ve en önemlisi yaratılış gayesini yitirir. Tövbe ise insana kulluğunu ve eksik olduğunu fark ettirir. Bu eksikliği, yaratıcısının Tevvab, Rahman, Rahim sıfatları ile tanışmasına vesile olur. Rabbinin bu sıfatlarına layık olabilmek için kendisinin de affedici ve merhamet edici olması gerektiğini fark eder ve böylece "Merhamet etmeyene merhamet edilmez." ilkesiyle tanışmış olur.

İnsanoğlu yeryüzüne tertemiz bir fıtratla gelir. Kimse günahkâr doğmadığı gibi kimsenin günahından da sorumlu değildir. Hatanın pişmanlığı da tövbesi de hatayı yapana aittir. Suçu kim işlemişse affı da o diler ve yine hata kime karşı yapılmışsa ondan özür dilenir. Bu anlamda başkasının suçunu üstlenmek ne kadar problemliyse başkasının suçunu "tanrı adına" affetme cüretkârlığı da o kadar problemlidir. Çünkü af dilemek "pişman olmak" demektir. Suçu işleyenin bunu samimiyetle itiraf etmesi gerekir ki kendisine "şah damarından daha yakın" olan Yaradan, kulunu hata yaparken gördüğü gibi onu af dilerken de görsün. Zira işlenen her günah kulluk hakkına tecavüzdür ve bunun özrünün Allah'tan dilenmesi gerekir. Ayrıca işlenen günahın insanlara ve diğer varlıklara yönelik bir tarafı varsa o zaman af dilenecek makam, hem Yaratıcı hem de işlenen

suçun mağdurlarıdır. Yaratıcı, "yaptığın hatanın diğer varlıklara zararını telafi et ve huzuruma öyle çık!" diyerek affını, zarar görenin affına bağlaması ise kimsenin sahipsiz olmadığını vurgudur. Yani Allah'ı sevmenin ve ona kul olmanın yolu, "Yaratılanı sevmek (haklarına saygı duymak), Yaradan'dan ötürü" ilkesinden geçmektedir.

Tövbenin unutulmaması gereken bir başka boyutu da yapılan tövbenin "nasuh" olma özelliğini taşımasıdır. Yani insanın günahından gerçekten pişmanlık duyması ve onu bir daha işlememe konusunda kararlı olmasıdır. Yapılacak tövbe sadece dili değil; aklı, kalbi, vicdanı da içine almalı ki hata tekrar etmesin. İşte o zaman tövbe, hayata düşen rahmet ışıkları olarak insanoğlunun yolunu ve yüreğini aydınlatmaya başlar. "Allah'ın kabul ettiği tövbe yalnızca kendine hâkim olamayarak günah işleyen ve hemen ardından pişmanlık duyup vazgeçenlerin yaptığı tövbedir. Allah, samimi tövbeleri bilen ve hükmünde doğru karar verendir" (Nisa, 17). Peygamber Efendimiz bu durumu şöyle ifade etmiştir: "Pişmanlık duymak tövbenin kendisidir. İnsanoğlu hata yapar. Ancak hata yapanların en hayırlısı tövbe edenlerdir" (İbn Mâce, Zühd, 30). Yani tövbe, sıkışınca düze çıkmak için yapılan "Firavun pişmanlığı" gibi bir şey değildir. "Kötülükleri işleyip dururken ölüm kendisine geldiği zaman, 'Şimdi tövbe ettim.' diyenler ile kâfir olarak ölenlerin tövbesi geçerli değildir. İşte onlara elem verici azap hazırlamışızdır" (Nisa, 18).

Kısacası tövbe; Allah'tan umut kesmemek, yapılan hataya rağmen "insan olmak" konusunda ısrar ederek yeni bir sayfa açmaktır. İnsan tövbe ederek İblis'e kapıları kapatır ve ona ümit vermemiş olur. "Allah, tövbelerinizi kabul etmek ister; şehvetleri ardınca gidenler ise, sizin büyük bir sapma ile sapmanızı isterler" (Nisa, 27).

Cennetten İniş

"Allah, 'Birbirinize düşman olarak o bahçeden çıkın. Yeryüzünde yerleşecek bir yurt ve geçiminizi sağlayan nimetler bulacaksınız.' dedi" (A'râf, 24). Hz. Âdem ve eşi yeryüzüne indirilmişlerdi ama İblis gibi zelil ve günahkâr değillerdi. Cennetten düşmüşlerdi (*hubut*) ama Rabblerinin gözünden düşmemişlerdi. Yasak meyveyi yemişlerdi ama özür dilemesini de bilmişlerdi. Suç işleyebilme yönüyle meleklerden, tevazu ve haddini bilme yönüyle İblis'ten ayrılmışlardı. İnsanoğlunu farklı kılan yön buydu ve o, bu özelliğiyle yeryüzüne halife kılınmıştı. Yeryüzü, insanoğlunun melekleri bile gıpta ettirecek güzel amellerine de, yaptığı kötülüklerle İblis'e bile dudak ısırtacağı amellerine de şahitlik edecekti.

Yasak meyveyi yeme suçu cennette işlenen bir günah olarak kalmamış, yeryüzüne de taşınarak insanlık tarihinin en kadim meselelerinden biri olmuş ve bunun üzerinden birçok mit ve teoloji üretilmişti. Yahudiler, işlenen suçu Hz. Âdem'in üzerinden alıp eşi Hz. Havva'nın üzerine atarak Âdem'i kurtarmaya çalışmışlar ama bu arada Hz. Âdem'in "irade edebilme" özelliğini de ortadan kaldırmışlardı. Eğer onlar suçu başkasının üzerine atarak kurtulmayı düşünselerdi bu işi kendilerine yaptıran İblis'in üzerine atarak sıyrılırlardı ama o zaman "irade edebilmenin" ne önemi kalırdı? Evet, Hz. Âdem ve eşi; İblis'in teşvikiyle yasaklanan meyveyi yemiş, bir suç işlemişlerdi ama bu kendi tercihleriydi. Onlar suçlu aramak yerine af dilemeye yönelirken birilerinin işlenen suça suçlu araması, onların "insan olma" duruşuna hakarettir. İşlenen suçun faturasını Hz. Havva'ya kesmek ise büyük bir iftira olmanın yanı sıra, insanlık tarihini "birbirinin tamamlayıcısı" kadın ve erkeğin beraber yazmasını isteyen "sünnetullaha" da başkaldırıdır. Tarih yazma işini; "güç ve kudreti" temsil eden erkeğe vererek "sevgiyi, şefkati, merhameti, sadakati" temsil eden kadını dışarıda bırakmak, tarihi; "acımasız, ruhsuz ve bir o kadar da incelikten yoksun" bırakacaktır ve nitekim öyle de olmuştur.

Hz. Havva'ya atılan iftira ile başlayan kadını kötülüğün odağı görmek, kadının İblis'in uşağı gibi görülmesine de sebep olmuştur. Tevrat; kadını şehvetin odağı görür ve erkeğe eşlik ederken onu sinsice yok eden bir varlık olarak tanımlar. Kadın, erkeği alçaltan ve kayıtsız şartsız onun onurunu zedeleyen bir kişiliktir. İblis'in ayartmalarına kanarak yasak meyveyi yiyen Hz. Havva'nın daha sonra eşi Hz. Âdem'e de aynı suçu işletmeye kalkması bu özelliğinin sonucudur. Kadını aşağılayan bu tavrı Hristiyanlıkta da görürüz. Pavlus, işlenen suçun sorumluluğunu kadınla sınırlamayarak bütün insanlığın alnına sürmüştü. Hz. Havva'nın kışkırtmalarına aldanarak yasak meyveden tadan Hz. Âdem büyük bir günah işlemişti ve bu günahın faturasını tüm insanlık ödeyecekti. Hz. Âdem ve Havva'nın yeryüzüne indirilişi işlenen suçun cezasıydı ve tüm âdemoğlu bu cezayı çekecekti. İnsanlığı bu suçtan kurtarmak ise Hz. İsa'ya düşecekti. Çarmıha gerilerek öldürülme cezasına çarptırıldığında o, atası Âdem'in suçunu üzerine almış, kefaret olarak canını sunmuştu. Hristiyan literatürüne "asli günah" diye geçen bu günahtan arınmanın yolu ise "vaftiz" olmaktı.

Kadını mahkûm eden Yahudi bakış açısının İsrailiyyat yoluyla İslam'a bulaştırılması Hz. Peygamber'den hemen sonra başlamış ve kadına yönelik uzunca bir yasak listesi oluşturulmuştu. Kadına verilen ilk ceza, âdet (*regl*) görme cezasıydı. Rivayete göre Hz. Havva, cennetteki ağacın meyvesini koparınca ağaçtan kan akmış, bunun üzerine Allah, "Şu

ağacı kanattığın gibi sen de her ayın muayyen günlerinde kana!" diye beddua etmişti. Hamilelik meşakkati, sancılı doğum yapma ve iddet bekleme gibi yaradılış özelliklerini ceza olarak algılama bu anlayışın ürettiği safsatalardı. Böyle bir zihnin kuracağı toplumsal yapıda kadının sadece çocuk doğuran ve erkeğine hizmet eden bir varlığa dönüştürülmesi normaldi. Hz. Peygamber'in kendi döneminin şartları içerisinde kadına verdiği hakların çoğunun sonraki dönemlerde elinden alınmasının, Yahudilikten ve cahiliyye döneminin zihinlere bulaştırdığı hastalıklardan kaynaklanmıştır. Kendini Müslüman olarak tanımlamakla birlikte feminizm ve benzeri düşüncelere yönelebiliyorsa insanlar, gerçek İslam ile kültürel İslam'ı birbirine karıştırdıklarından dolayıdır. Zira gerçek İslam; ırk, cinsiyet gibi ayrımları ortadan kaldırarak, "üstünlüğün ancak takvada olduğunu", bunun için de Allah'ın yol göstericiliğine, bağışlayıcılığına ve yardım ediciliğine ihtiyaç olduğunu söyler. Kur'an, işlenen "ilk günah"ı zikrederken Yahudi ve Hristiyan itikadının aksine, Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın kendi iradeleriyle hata yaptıklarını ve yine kendi iradeleriyle af dilediklerini vurgular. "Herkes günahı yalnız kendi aleyhine kazanır. Hiçbir günahkâr başka bir günahkârın günah yükünü yüklenmez" (En'âm, 164).

Hz. Âdem ve eşi Havva, yeryüzünün ilk sakinleri ve insanlığın atalarıydı. Birçok ilki onlar yaşayacaklardı. İlk defa aile kuracak, evlat sahibi olacak, onları yetiştirecek, terbiye edecekti. Onlar, cennetteki gibi yeryüzünde de birbirinde huzur ve mutluluğu bulacak, bunu evlatlarına da öğreteceklerdi. Rabbi onları aynı özden ama ayrı varlıklar olarak yaratmış, onların birbirlerinde sükûnet bulmalarını sağlamıştı. Hz. Âdem bedenen daha güçlü, dışa dönük, koruyup kollayan, sabırlı, dayanıklı bir yaradılışa sahipti. O, kanatları altındaki ailesini koruyup kollamak için hayatını ortaya koyması için yaratılmıştı. Erkek, ailesine götüreceği bir lokma aşa hayatını vakfeder ama bundan şikâyetçi olmaz aksine büyük onur ve zevk duyardı. Kadın ise hassas ruhuyla ailesi için güven ve sevginin kaynağı idi. Cemil Meriç *Kırkambar* isimli eserinde şöyle tarif edecekti kadını: "Kadın özgecidir (*diğerkâm*), merkezi kendi dışındadır. Hazlarının, kaygılarının kaynağı hep bir başkasıdır. Çevresindekilerin ne sevinçlerine yabancı kalabilir, ne acılarına; kadın onlarsız zevk alamaz hayattan. Onlara beğendirmek için yapar, onlar beğenmiyor diye yıkar. Onların hoşuna gitmeye çalışır. Damak zevkleri de kulak, göz, kafa zevkleri de vız gelir kadına. Kendisini düşünen, kendisiyle beraber zevk alacağı, beraber hareket edeceği biri yoksa zevk alamaz hayattan; yaratamaz, iş göremez. Başkaları için yaşamaya can atan, kendisini başkalarına feda etmeye hazır olan, başkalarından gördüğü iyiliklere sonsuz bir minnettarlık duyan kadın, başkalarından minnettarlık görmeyince, başkaları

kendisiyle ilgilenmeyince, kendisi için yaşayacağı, kendisi için hayatını fedadan çekinmeyeceği birini bulamayınca mahvolur. Böyle birine kavuşunca coşar, üzülüyorsa böyle birinden mahrum olduğu için üzülür. Aydınlatacağı biri yoksa alevi söner kadının."

Farklılıkların oluşturduğu bütünlük, insanoğlunu hayata ve olaylara karşı daha dayanıklı ve duyarlı kılar. Hayatın maddi ve fiziki problemlerine karşı korumacı refleksiyle erkek ön plana çıkar. Ama hayatta her meseleyi güçle çözmek mümkün değildir. İşte tam da burada kadının şefkat ve merhamet dolu yüreği devreye girer. Bu özellik onun fıtratında vardır. Anne sevginin, baba güvenin adresidir. Fıtrata rağmen rollerin değiştirilmesi kadına ve erkeğe huzurdan çok huzursuzluk verecektir. Nitekim insanoğlunun huzuru ve mutluluğu için verilen farklılıklar göz ardı edilerek kadın ve erkeğe yeni roller verilmektedir. Bir kazanım olarak sunulan bu rollerle kadın ve erkek birbirini tamamlayan olmaktan ziyade artık birbirinin rakibi olan iki düşman yapılmaktadır. Oysa "Kim evlenirse imanın yarısını tamamlamış olur; kalan diğer yarısı hakkında ise Allah'tan korksun!" (Heysemî, IV, 252) diyen Hz. Peygamber, parçalayan değil tamamlayan fıtri bakış açısını dile getirmiştir. Bu göz ardı ettiğinizde sadece aile yok olmaz, toplum da yok olur.

Modern zamanlarda Aristoteles'in "Ortalama erkek, ortalama kadından daha üstündür." tezi, materyalizmin teorisyenlerinden Nietzsche tarafından da savunuldu ve kadın ikinci sınıf bir varlığa dönüştürüldü. Kadının yenilen hakkını savunmak ise maalesef feminizme düştü. Çıkış noktası yanlış olunca tabiatıyla sonuç da yanlıştı. Başlangıç noktası olarak kadının fıtri farklılığı "ayrıcalık" gibi öne çıkarılmış ve var olan "cinsiyet savaşı" derinleştirilmişti. Yani mağdur kurtarılmaya çalışılırken başka bir mağduriyetler oluşturulmuş ve "birbirinde huzur bulacak" iki cins birbirine düşman edilmişti. Devreye giren modernizmin sunduğu çare ise olayı daha da vahim hâle getirecekti. O da fıtratı yok saymış, cinsiyeti adeta ortadan kaldırmıştı. Nevzat Tarhan *Kadının Psikolojisi* bunu şöyle ifade eder: "Kadınsı davranışları, feminen özellikleri, sıcakkanlı olması, romantik ilgilerinin baskın çalışması kadının genetik yapısıyla ilgilidir. Fakat şu anda kadının toplumdaki başarısının erkekleşerek gerçekleşeceği inancı yaygınlaştırılmaktadır. Kadına oynadığı insanlık oyununda, başarının ancak erkek rolünü en iyi şekilde oynadığında verileceği fısıldanırken, dişi rolünü benimsediğinde oyun dışı kalacağı söylemektedir. Modernizm bize erkek ve kadının cinsel kimlik sınırlarını kaldırmayı önermektedir. Kıyafette yaşanan unisex akımı, kadın-erkek kimliğini ortadan kaldırmaya yönelik bir çalışma olarak tasarlanmaktadır. İnsanın

psikolojik doğası kadının kadın, erkeğin erkek kimliğine uygun bir şekilde yaşaması gerektiğini söyler. İnsanlığın iyi bir gelecek yaşaması için, iki cinsin de cinsel kimliğinin sınırları netleşmelidir."

Hz. Âdem'in Çocukları

Hz. Âdem ve sevgili eşi Hz. Havva çoluk çocuğa karışmış insanlığın atası olmuşlardı. Çocuk; hayatın bereketi, neslin devamı ve en önemlisi Rabbin emanetiydi. Her anne-baba gibi onlar da verilen çocukları emanet olarak görmüşler; onların sadece fiziki gelişiminden sorumlu olmadıklarının, ruhsal gelişiminden de sorumlu olduklarının bilinciyle aile ocağında ilk eğitimlerini vermeye başlamışlardı. Oğullarını karşısına alan Hz. Âdem, verilen nimetlerin şükrünü ve Rabbin rızasını kazanmanın önemini çocuklarına anlatmış ve onlardan Rabblerine birer kurban sunmalarını istemişti. O, oğullarının Rabb ile kuracakları ilişkinin doğru ve sağlam bir zemine oturması için mülkle kuracakları ilişkinin düzgün olması gerektiğini öğretmeye çalışıyordu. Zira insan, mülkle kuracağı ilişkide yolu kaybettiğinde kendisini her şeyin sahibi ve sebebi zanneder, acziyetini unutur, kendisini ölümsüz gibi görmeye başlardı. Oysa mülkün sahibi Allah'tı ve O, insana sadece geçici bir süre kullanım hakkı vermişti. Yani insan emanetçiydi. Dolayısıyla emaneti sahiplenmeden onu Rabbine bir yakınlaşma vesilesi olarak kullanmalıydı.

"Onlar (Allah'a) yaklaştıracak birer kurban sunmuşlardı. Onlardan birininki kabul edilmiş, diğerininki kabul edilmemişti. (Kurbanı kabul edilmeyen) demişti ki, 'Seni mutlaka öldüreceğim.' Öbürü de, 'Allah, ancak korkup-sakınanlardan kabul eder.' demişti" (Maide, 27). Habil'in özenle seçtiği kurban kabul edilmişti ama Kabil bu sınavı geçememişti. O, kendine verileni "emanet" olarak görmemiş, sahiplenmişti. O, Rabbe "yaklaşma ve şükran" vesilesi kurbanı, yapmış olmak için yapılan "boş ve anlamsız" bir ritüel şeklinde algılamış ve böylece "gösteriş dindarlığının" ilk temsilcisi olmuştu. "Vermeyeceğim" dememiş ama "kendine verilseydi" almayacağı şeyi kurban etmeye kalkışmıştı. "Ey iman edenler, kazandıklarınızın iyi olanından ve sizin için yerden bitirdiklerimizden infak edin. Size verildiğinde alamayacağınız bayağı şeyleri vermeye kalkışmayın. Bilin ki Allah hiçbir şeye muhtaç değildir ve övülmeye layık olandır" (Bakara, 267). Habil ise mülkle kuracağı ilişkiyi sağlam bir temele oturtarak, bunu Allah'a yakınlaşma vesilesi görmüş ve kendisine verilenlerin en güzelini ona kurban olarak sunmuştu.

Habil'in kurbanı kabul edilirken Kabil'in kurbanı reddedilmişti. Kıssayı drama dönüştüren "kurban" hadisesi anlaşılmadıkça hikâye hep eksik kalacaktır. Bunu doğru anlamak için önce şu sorunun cevabını bulmak gerekir: Kurban nedir ve niçin sunulur? Kurban, "yaklaşmak, yakın olmak" anlamına gelir. Bu anlamda iki kardeşi de "yaklaşmak istedikleri" bir Rabb inançları vardı ve bu konuda bir problem yoktu. O hâlde problem "yaklaşmakla" değil, "yaklaşmanın şekliyle" ilgiliydi. Bu durum, cinayetin görünen sebebi kurban olgusunun iyi anlaşılmasını gerekli kılan şeydi. Öncelikli olarak, "yaklaşma" adına bir fiil gerçekleştiriliyorsa bu göstermelik değil, içten ve amaca uygun olmalıydı. "Allah'a kurbanlarınızın ne etleri, ne de kanları ulaşır; ona ancak sizin erdemli davranışınız ulaşır…" (Hacc, 37). Kabil'in amacı "yaklaşmak" gibi görünse de içselleştiremediği fiili onu bu amaçtan uzaklaştırmıştı. Bu durum kurban ile "erdemin" bağını koparmış, ibadetinin amacını "yaklaşmaktan" ziyade "yaklaşıyormuş gibi" yapmaya dönüştürmüştü. Bu sahte kulluk onu, olgunlaştırmak bir yana, "gösteriş dindarı" yapacaktı. "Yüzlerinizi doğu ve batı yönüne döndürmeniz dindarlık değildir. Gerçek dindarlık; Allah'a, ahiret gününe, meleklere, kitaplarına ve nebilere iman eden, ihtiyacı olmasına rağmen malını akrabaya, yetimlere, yoksullara yolda kalmışlara, yardım için el açanlara, özgürlüğüne kavuşmak için paraya ihtiyaç duyanlara harcayan; namazı kılan, zekâtı veren, sözleştiklerinde sözlerinde duran, sıkıntıda, hastalıkta ve savaşta sabredenlerin yaptıklarıdır. İşte davasında sadık olanlar ve Allah'a karşı gelmekten sakınanlar bunlardır" (Bakara, 177).

Kabil'in ilk düğmeyi yanlış iliklemesi hatalar zincirini devam ettirmiş, egoist tavrı kendini "hatasız" kıldığı için kabul olmayan kurbanının suçlusunu başka yerde aramıştı. Oysa bu, Âdem'in değil, İblis'in özelliğiydi. Evet, babası da zaaflarına yenilerek hata yapmıştı ama o, İblis gibi suçluyu başka yerde aramamıştı. Kabil, İblis'in isyan sürecini tetikleyen, "hatayı başkasında arama" sapkınlığını devralarak, kurbanının reddedilmesini kendi "arsızlığında" aramak yerine babasının Habil'e düşkünlüğüne bağlamıştı. Hz. Peygamber şöyle der: "Ateşin odunu yakıp kül ettiği gibi haset de iyilikleri öyle yok eder" (Buhari, Riyad, 245). İblis tutmuştu bir kere Kabil'in paçasından ve kolay kolay vazgeçmezdi. Kardeşini öldürmeden rahat yüzü yoktu artık ona bu dünyada. İnsana "yaptıklarını süslü gösteren" İblis, işleteceği cinayet için Kabil'i psikolojik açıdan hazırlamıştı. Kabil, babasının sevgisini kazanmak için daha iyi olmak yerine iyiyi ortadan kaldıracak ve kendisini iyi diye sunacaktı.

İblis suç işlemenin gerekçesini hazırlamış Kabil'e ise sadece öldürme eylemi kalmıştı. Habil'in karşısına çıkmış ve "Seni öldüreceğim." demişti. (Habil) "'Allah ancak korunanlardan / sakınanlardan kabul eder.' demiş ve 'Beni öldürmek için el kaldırsan da ben sana öldürmek için el kaldırmayacağım. Çünkü âlemlerin Rabbi Allah'tan korkarım. Dilerim hem benim günahlarımı hem kendi günahlarını yüklenir, cehennem halkından olursun; zalimlerin cezası budur.' diye eklemişti" (Maide, 27-29). Habil'in barışçı tavrı Kabil'in nefretle taşlaşan kalbini yumuşatmaya yetmemişti. İlk kan akmış ve Kabil yeryüzünün ilk katili olmuştu. Oysa Rabb, Hz. Âdem'e öğrettiği isimlerle onu yeryüzünün halifesi yapmıştı ama insan, "unutan" bir varlıktı. Hak, adalet, sevgi ve merhamet insanı yeryüzüne halife yapan kavramlardı ama o, bunları unuttuğunda yeryüzünü kan gölüne dönüştürürdü. Kabil de unutmuş, Rabbiyle kopardığı bağı onu katil yapmıştı. Şimdi o, kardeşinin cesedini ne yapacağını bile bilemeyen sefildi. O kadar rezildi ki bir karganın kılavuzluğuna bile muhtaçtı. "Allah, kardeşinin cesedini nasıl gömeceğini göstermek için, ona toprağı eşeleyen bir karga gönderdi. 'Bana yazıklar olsun. Kardeşimin ölüsünü gömmek için bu karga kadar bile olamadım.' dedi ve pişman olanlardan oldu" (Maide, 31).

Madalyonun diğer yüzünde ise varlıkla nasıl ilişki kuracağını bilen, kendine verilen mülkle mülkün sahibine kafa tutmak yerine onu Rabbine yakınlaşma (kurban) vesilesi kılan ve bu bilinçle kurbanını sahip olduklarının en güzelinden seçen Habil vardı. Onun için kurban, sadece bir ritüel değil, sağlam bir bağ, derin bir muhabbet demekti. Böylece kazandığı varlığın sahibi ile arasında bir uçurum oluşturmamış bilakis sahip olduklarını ona ulaşma vesilesi yapmıştı. Varlığın sahibine saygının, varlığa saygıdan geçtiğinin o kadar farkındaydı ki kardeşinin "Seni öldüreceğim" sözüne, "Sen beni öldürmeye kalkışsan da ben sana el kaldırmayacağım." diyerek o, varlığın sahibine saygısını bir kez daha göstermişti. "Bir insanı öldürmenin tüm âlemi öldürmek" olduğunu bildiği için mazlum olmayı, kavganın parçası olmaya tercih etmişti. Onun bu savaşmayan, çatışmayan tavrı, kardeşine "vicdan azabı" olacaktı. Oysa savaşarak ölseydi katilinin vicdanı sızlamayacaktı. Bu tavır, korkaklığın ve pısırıklığın değil, cesaretin ve yiğitliğin kahramanlığa dönüşmüş hâliydi. Mazlum olmak bazen zalim karşısında dünyanın en güçlü silahına dönüşürdü. Habil, "nefsi müdafaa" yerine "kılını dahi kıpırdatmamayı" seçerek zalime en büyük ceza olan vicdan azabını yaşatmış; yeryüzünün tüm mazlumlarına da, mazlumiyetin de bir "direniş" olduğunu öğretmişti.

Habil ve Kabil'in hüzünlü kıssası bitmişti ama hikâye, Âdemoğullarının hikâyesi olarak kıyamete kadar devam edecekti. Sahne ve kahramanlar değişse de sebep ve sonuçlar hiç değişmeyecekti. İnsan ruhunu oluşturan iyi ve kötü hasletler (sevgi, nefret, bencillik, cömertlik, tevazu, kibir…) dün olduğu gibi bugün de yarın da hep var olacaktı. Bir tarafta mülkü sahiplenen, maddeci, kendi mutluluğu için diğerine hayat hakkı tanımayan, bencil, cimri, sadist, saldırgan, kıskanç, fesat, gösteriş dindarı Kabiller; diğer tarafta ise hayatın amacını kulluk olarak kodlamış, önceliğini Rabbinin rızasına vermiş, onunla arasına girecek her şeyi terk etmiş Habiller… Tam da burada insanı kendi iradesiyle baş başa bırakan ilahi yasa devreye girer. "Herkes kendi yaptığına karşılık rehindir" (Tûr, 21). Kısacası kıssa, Kabil'in hayatını belirleyen dünya görüşü ile Habil'in tercih ettiği dünya görüşünün savaşını anlatır ve okuyucuya bunlardan hangisinde kendini buluyorsa o dünyaya ait olduğunun mesajını verir. Unutmamalı ki insanlık tarihinde flu/renksiz bir alan yoktur. Bu sebeple Habil ile Kabil, yapılan her tercihte hayata dâhil olur. Bu yüzden Habil, basit bir cinayetin mağduru, Kabil de bir kızgınlık sebebiyle işlene cinayetin faili değildir. Kabil'in tercih ettiği dünya görüşü ona, kardeşi de olsa bir insanı kendi egosu için öldürebilmeyi meşru kılmış, Habil de bu cinayetin kurbanı olmuştu. Kabil bu cinayeti tasarlayarak işlemişti. O, kardeşini öldürmeseydi bile artık onda katil olma sebebi ve potansiyeli vardı. Bu potansiyeli insana yükleyen bakış açısı var olduğu müddetçe kimse yeryüzünde emniyette olmayacaktı. Bu sebeple insan varoluş gayesini unutmamalıdır. Bunu unuttuğunda kendi rahatı ve huzuru için diğerini yok etmeye başlayacak ve ardında sadece kan ve gözyaşı bırakacaktır.

Kısacası dünyaya gözlerini açan her çocukta Habil ve Kabil yeniden doğar. Eğer içimizdeki Habil'i ortaya çıkartıp büyütemezsek içimizdeki Kabil büyür. Habiller öldükçe, hükmedebilmek için ezen, sömüren, elindeki güçle başkasının hayatını karartabilen sapkın Kabillere fırsatlar doğar. Kabil'e yapılan her tercihte insan, Habil'in kanına ortak, neslin ve toprağın bozulmasına sebep olur. O hâlde kişinin, toplumun ve hatta yeryüzünün huzuru için çıkan/çıkabilecek problemlere karşı Habilce çözümler üretmeliyiz. Unutulmamalı ki Allah, Kabil gibi "takvasız" kulluk edenlerin "kurbanlarını" yani kulluklarını/ibadetlerini değil, Habil gibi "muttaki"lerin "kurbanlarını" yani kulluklarını/ibadetlerini kabul eder.

İlk insan, ilk peygamber ve insanlığın atası Hz. Âdem'in çocukları arasından Hz. Şit gibi onun izinden gidenler olduğu gibi, şeytana uyarak yoldan çıkanlar da olacaktı. Bu, onun görevini tam yapmadığı, başarısız bir peygamber ve beceriksiz bir baba olduğu anlamına gelmez. Çünkü insan, peygamber çocuğu da olsa kararlarını kendi özgür iradesiyle verir.

Peygamber de olsa bir babanın yapabileceği şey; doğruları çocuklarına söylemek, öğretmek ve en önemlisi de onlara model olmaktır. Hz. Âdem bunu yapmış; Habil ile Kabil örneğindeki gibi oğullarından biri tercihini hayırdan yana diğeri ise kötülükten yana yapmıştır. Peygamberler halkasının son temsilcisi Hz. Peygamber'in kızına dedikleri bunun için önemlidir: "Fatıma! Babam peygamber diye güvenme. Rabbine karşı kulluk vazifeni yap. Eğer Allah'tan nefsini satın alamazsan vallahi ben bile senin namına hiçbir şey yapamam" (Buhari, Vesaya, 11). Peygamberler söylenmesi gerekenleri söyler, söylediklerini yaşar ve insanları kendi iradeleriyle baş başa bırakırlar. Bir peygamberin evladı, eşi, akrabası olmak bu durumu değiştirmez. Çünkü "salih amel", kişinin özgür iradesiyle yaptıklarıdır.

Rabbimiz, Âdem kıssası ile insanı başlangıç noktasına götürerek âdeta şöyle der: "Ey insan, sen de bir Âdem'sin. Her doğan çocukta Âdem yeniden doğar ve Âdem'in kıssası yeniden yaşanmaya başlar. Dolayısıyla anlatılan senin hikâyendir. Âdem'in zaafları da erdemleri de sana aittir. İblis onun düşmanı olduğu kadar kıyamete kadar senin de düşmanındır. İblis'e kıyamete kadar Âdemoğlunun ayağını kaydırması için izin verdim ama size de İblis'in kuracağı tuzakları deşifre eden vahiyler ve peygamberler gönderdim. Şimdi de içinizden biri olan Hz. Muhammed'le atanız Âdem'in hikâyesini "ders alın" diye tekrar anlatılıyorum.

Hz. Âdem'in oğlu Hz. Şit'e verdiği rivayet edilen ibretlik öğütle konumuzu bitirelim. "Ey Şit! Oğullarına söyle, dünyaya ayrılmayacaklarmış gibi bakmasınlar. Buradan bir gün göçüp gideceklerini düşünsünler. Çünkü ben, cennete, oradan hiç ayrılmayacakmışım gibi baktım da olan oldu. Kimsenin sözünü hakikatin ta kendisi sanıp hemen kabul etmesinler. Biraz düşünüp isabet derecesini incelesinler. Çünkü ben, İblis'in sözünü düşünmeden kabul ettiğim için yasak ağacın meyvesinden yedim, sonunda da uzun bir pişmanlığa maruz kaldım. Yapacakları işin sonunu düşünsünler. Eğer ben yasak ağacın meyvesinden yerken bu işin sonunu düşünseydim başıma bunlar gelmeyecekti. Bir işe başlarken içlerinde o işe ait bir endişe ve isteksizlik olursa, tekrar bir daha düşünüp yeniden tetkik etsinler. Şayet ben yasak ağaçtan yiyeceğim sırada içimdeki endişe ve isteksizlik üzerinde durup kararımı yeniden gözden geçirseydim, sonunda bu pişmanlığa düşmeyecek, o hatayı işlemeyecektim. Doğruluk ve isabet derecesini kesin bilemedikleri işlerde de istişare etsinler. Dürüstlüğüne inandıkları kimselerle yaptıkları istişare neticesindeki karara göre hareket etsinler." Hata yapan, yaptığı hatanın farkına varan ve bundan ders çıkaran babanın evlatlarına bir hayat tecrübesi olarak anlattığı muhteşem bir öğüttür bu.

Sonuç

- İnsan, seçebilme ve irade edebilme donanımıyla yaratılmıştır. Yapacağı tercihler ona "eşref-i mahlûkat" ya da "esfel-i safilin" olma yollarını açacaktır.
- Hz. Âdem'in yaratılışındaki üstünlük, İblis'in kendisini kıskanmasına ve onu düşman ilan etmesine sebep olmuştur.
- Yasak meyveyi ilk yiyen ve eşini de yemesi konusunda teşvik eden Hz. Havva değildir. Bu, "ebediyete düşkün" iki insanın ebediyeti kazanmak için yaptıkları ortak bir tercihtir.
- Hz. Âdem ve Hz. Havva yasak meyveyi yedikten sonra hatalarını fark etmişler ama İblis gibi suçu başkasında aramak yerine suçu kendilerinin işlediğini kabul etmişler ve pişmanlıklarını dile getirerek af dilemişlerdir. Yani suçluyu başka yerde aramak ya da suçta ısrar etmek gibi İblisçe bir tavır takınmamışlar, insan olmayı tercih etmişlerdi.
- Kadın ve erkek, farklı fıtratlarıyla birbirini tamamlayan bir bütünün parçalarıdır.
- Habil ve Kabil arasında dökülen ilk kanın sebebi, kıskançlık ve mülkle kurulan yanlış ilişkidir.
- İnsanı olgunlaştırmayan kulluğun kişiyi potansiyel Kabil yapacağı unutulmamalıdır.
- Kurban, mülkün sahibine yaklaşmak için mülkü onun adına infak etmektir. İnsan, mülkü sahiplenir ve onu Rabbiyle kendi arasına koyarsa kurban eylemi "gösterişe" dönüşür.
- Çocukların hataları ebeveynlere fatura edilemez ama ebeveynler çocuklarına iyiyi ve doğruyu öğretmek ve onlara güzel örnek olmakla sorumludur.

HZ. İDRİS

Peygamberler insanlara doğru yolu göstersinler ve yaşantılarıyla onlara model olsunlar diye gönderilir. "Sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı ümit eden ve Allah'ı çok zikreden kimseler için Allah Resulü'nde güzel örnek vardır" (Ahzab, 21). Ayette vurgulanan "güzel örnek" ifadesine rağmen peygamberlerin "aşırı yüceltilerek" ya da "sıradanlaştırılarak" hayatın dışına itilmesi maalesef bir realitedir. Kur'an'ın insanüstü varlıklar hâline getirilerek putlaştırılan veya sıradan insanların bile yapmaktan hayâ duyacağı fiiller nispet edilen peygamberlerden bahsetmesi boşuna değildir.

Hz. İdris, yukarıda anlatılan problemin en belirgin kurbanlarından biridir. Kur'an, Hz. İdris'in ismini sadece iki ayette zikretmesine rağmen Kitab-ı Mukaddes'ten, apokrif eserlerden ve rabbani literatürlerden faydalanarak âdeta yeni bir İdris daha doğrusu mitolojik bir şahıs üretilmiştir. Bu yüzden "Hz. İdris kimdir?" sorusunun cevabı birden fazladır. Bazıları onun Kitab-ı Mukaddes'teki semaya kaldırıldığına inanılan Hanok bazıları ise onun İlyas veya Hızır olduğunu söylemiştir. Onun kimliği hakkında söylenenler bununla da sınırlı değildir. İlk insan kabul edilen ve tıp başta olmak üzere varlık konusunda derin bilgileri bulunduğuna inanılan Mısırlı Hermesü'l-Herâmise'nin (Hermes) Hz. İdris olduğu da iddia edilmiştir. Ortaya atılan iddialar arasında onun aslında "Buda" olduğu iddiası ise belki de en ilginç olanıdır.

Hz. İdris'in sadece kimliği değil hayatı ile ilgili anlatılanlar da sıra dışıdır. Tevrat'a göre Hanok (İdris), gizli bir yerde salih birisi olarak yaşarken bir melek kendisine gelir ve inzivadan çıkıp Tanrı'nın yolunda gitmeleri için insanları uyarmasını ve onlara önderlik yapmasını ister. Hanok da kendisine verilen bu görevi layıkıyla yerine getirir. Bu dönemde dünya huzur ve barışla dolar hatta bütün krallar ve prensler ona boyun eğer. Hanok'un verdiği bu başarılı mücadeleyi ödüllendirmek isteyen Tanrı

İnsan olmak; sınanmak, yorulmak, tökezlemek ama yine de yılmadan mücadele etmektir. Tarih boyunca bu mücadeleyi en saf, en kusursuz ve en insani şekilde verenler ise hiç şüphesiz peygamberler olmuştur. Onlar; acıyı, yalnızlığı, ihaneti ve zorlukları en derinden yaşamış; buna rağmen her defasında insanlığa haysiyetli bir duruşun ve sarsılmaz bir imanın örneğini sunmuşlardır. Onların mücadelesi sadece kendi dönemlerine ait bir direniş değil, her çağda insana ders verecek evrensel bir mesajdır.

Veli Kurt *Kur'an Kıssalarıyla Peygamberlerin Hayatı* isimli kitabında peygamberlerin hayatlarını geçmişte kalmış birer menkıbe ya da mucizeler dizisi olarak değil, gönderildikleri toplumların sosyolojik yapısı, karşılaştıkları zorluklar ve verdikleri tevhit mücadelesi ekseninde ele alıyor. Bu bağlamda peygamberler, sadece ilahi mesajı insanlara ulaştıran elçiler değil; toplumları dönüştüren, iktisadi ve sosyal adaletsizliklere karşı duran, zulme ve sömürüye direnen, insan haysiyetini savunan birer model olarak inceleniyor. Bu bakış açısıyla okunduğunda peygamberlerin hayatı; acımasızlığı huy edinen, önündeki dev aynasından ötesini göremeyen, ölçüsüz hırsları, sabırsızlığı, kibri gurur nişanesi gibi taşıyan insanın düştüğü açmazları gözler önüne seren bir canlılığa kavuşur.

Kur'an Kıssalarıyla Peygamberlerin Hayatı, peygamberlerin hayatının bir masal değil, Allah'ın insanlığa sunduğu birer kurtuluş reçetesi olduğunu hatırlatıyor. Geçmişi bize bugünmüş gibi güncel kılan eser unutan insanı hissizliğe gömüldüğü kış uykusundan uyanmaya davet ediyor.

pinaryayincilik
pinaryayincilik
pinaryayinlari

9 786258 675658